

FURTUL DE AUR LA MINELE BRĂDENE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Furtul de aur a constituit, alături de prețul aurului și salarizarea personalului angajat, o problemă dificilă, a cărei rezolvare a dat autorităților mult de lucru. În același timp, se poate spune că prețul de comercializare scăzut al aurului pe piața legală din România a încurajat profund acțiunile de contrabandă cu aur și a determinat retribuția nesatisfăcătoare a minerilor. Datorită implicațiilor sociale, furtul de aur a devenit un fenomen întâlnit în toată industria minieră auriferă. Contrabanda cu aur era practică nu numai de muncitorii care, venind în contact direct cu aurul, erau tentați într-un grad mai ridicat să-l sustragă prin diferite metode, ci și de tot felul de negustori, mai mult sau mai puțin corecți, și chiar de oameni ai legii. De aceea, măsurile de stopare a extinderii furturilor au vizat pedepse disciplinare și bănești atât pentru cei implicați direct cât și pentru cei care favorizau contrabanda cu aur. Consecințele contrabandei cu metale prețioase au fost multiple: privarea Băncii Naționale a României de o cantitate însemnată de aur, deficit creat la încasarea impozitelor pe cantitățile de aur comercializate ilegal și chiar falimentarea unor asociații aurifere mici. Într-un raport privind măsurile ce trebuiau adoptate pentru combaterea furturilor de aur din 29 iulie 1940 se estima că 10% din totalul producției de aur provenită de la Brad, Roșia Montană, Abrud, Băița, Troița lua drumul contrabandei¹. În afara prejudiciilor materiale provocate statului și întreprinderilor aurifere, contrabanda cu aur avea implicații psiho-sociale în rândul populației din zonele miniere, furtul de aur alterând, la un moment dat, până și viața celor mai cinstiți dintre minerii. „Văzând că hoții și gozarii – se spunea într-un raport întocmit de Mihail Michejeff de la Societatea „Mica” cu privire la elaborarea unor propuneri de combatere a furturilor de aur – se îmbogățesc fără muncă și duc o viață plină de belșug, oamenii cinstiți se pun pe gânduri și termină prin a lua parte și ei la furturi și gozărit cu atât mai ușor cu cât pedepsele existente sunt foarte mici, în majoritatea cazurilor 3-4 luni închisoare, pe care vinovații nici nu o ispășesc, ci se ocupă mai departe cu gozăritul”². Pe lângă măsurile adoptate pentru eradicarea gozăritului au fost publicate o serie de articole în presa locală din Munții Apuseni, prin care s-a încercat educarea civică a tuturor. „Printre băieși s-a încuibat credința că furtul de aur – scria ziarul *Zarandul* din 14 iunie 1936 – nu e păcat, că Dumnezeu a dat aurul. S-a adevărit că trece mult aur de la noi la

¹ Dos. nr. 282/1947, f. 84.

² Dos. nr. 282/1947, f. 85.

unguri. Îl adună gozarii, iar de la gozari îl trece și-l speculează jidanul. Voi băieșii tot săraci rămâneți. Și săraci și pătați [...] Urmăriți fără nicio cruțare pe aceia pe care-i cunoașteți că au mână lungă. Nu vă speriați de amenințările lor. Dacă se va ști că la fiecare ort este o pază bună chiar dintre muncitori, direcțiunea o să vă vadă cu alți ochi și o să vă dea și vouă tantieme în diferite forme”³.

Stabilirea unui preț fix al aurului și a unor prime pentru producția de aur obținută, deși au reprezentat obiective majore ale autorităților au fost în general ignorate, fapt care a dus la apariția și perpetuarea în “liniște” a fenomenului de contrabandă cu aur în urma căruia cantități mari de metal nobile au fost vândute în străinătate la prețuri mai bune decât cele oferite de Banca Națională a României⁴. În consecință, statul a încercat să reglementeze situația prin Legea minelor în 1924, mai exact prin art. 82, care stabilea prețul de valorificare al aurului ca fiind cel mondial. Această reglementare a fost, însă, una relativă. La fiecare 15 zile prețul aurului era modificat de către o comisie din cadrul Ministerului Industriei și Comerțului. Abia în 1929, la 7 februarie, Legea stabilizării monetare apropia prețul aurului românesc de valoarea celui mondial (111.111,111 lei). Pe lângă stabilizarea valorii aurului, statul a luat în discuție și acordarea unor prime menite să încurajeze producătorii de metale nobile în dezvoltarea mineritului aurifer prin investiții, mai ales în direcția cercetării de noi filoane și deschideri de noi mine. În 1936, de exemplu, Consiliul de Miniștri hotăra, în urma convorbirilor avute cu reprezentanții Industriei și Comerțului, ca B.N.R. să plătească, începând de la 1 iunie 1936, o primă de 38 % din valoarea aurului pentru fiecare kg de aur fin predat de către Oficiul de afinare al statului. Pentru producătorii care își măreau producția față de anul precedent cu procente cuprinse între 10 % și 30 %, statul le oferea prime de la 2.500 de lei la 15.000 de lei. Celor care nu produsese nimic în anul precedent, statul accepta să le plătească aceleași prime luând ca bază de calcul producția din primul an de activitate⁵. În 1938, Consiliul de Miniștri a acordat micilor producători o primă pentru aurul produs, de 66.666 de lei/kg, iar restului de producători (de la marii producători la întreprinderile de stat) suma de 46.666 de lei/kg. De asemenea, statul a mai acordat prime pentru încurajarea producției de aur rezultată din prelucrarea minereurilor sărace și din prelucrarea prin cianurare precum și pentru noii producători, care primeau pe lângă prețul aurului și o primă de investiție⁶. Tot în 1938, Consiliul de Miniștri a creat un fond pentru explorări și prospecțiuni, instituind în acest sens o subvenție de 5% din valoarea totală a aurului și argintului predat de către producători

³ *Zarandul* 1936, p. 2.

⁴ De exemplu în 1921, un kg de aur se vindea în România cu 68.017 lei, în timp ce pe piața engleză costa 83.300 lei. Rusu Abrudeanu, 1933, p. 287; Antonescu 1936, p. 5-9; Rîșcuța 2001, p. 201-202.

⁵ M.O. 1936.

⁶ Aceștia primeau peste prețul de 153.333 de lei/kg și o primă de investiții de 15.000 de lei.

Băncii Naționale. Jumătate din această subvenție urma să fie acordată întreprinderilor aurifere pentru constituirea unui fond de credite necesar susținerii lucrărilor de prospecțiuni și explorări, iar cealaltă jumătate a subvenției era destinată creării unui fond special, tot de prospecțiuni și explorări, administrat de Ministerul Economiei Naționale⁷. Fondul special a fost menținut și controlat de Ministerul Economiei Naționale pe toată perioada războiului⁸.

Datorită dezechilibrelor financiare, a creșterii inflației și a cheltuielilor tot mai mari de producție în toată industria minieră în perioada 1940-1944, prețul aurului și argintului a cunoscut dese modificări, în stabilirea acestuia luându-se în calcul conținutul de metal prețios al minereului și metoda de obținere a metalelor. În 1940, de pildă, prețul aurului a fost modificat de trei ori: la 1 ianuarie prețul de bază a fost stabilit la 200.000 de lei/kg la care se adăuga o primă de 20.000 de lei/kg pentru aurul produs prin cianurare și flotație; la 3 martie prețul de bază a fost majorat la 230.000 de lei/kg, prima rămânând aceeași și la 11 aprilie, când un kg de aur a fost plătit cu 250.000 de lei peste care s-a acordat o primă pentru încurajarea prelucrării minereurilor sărace, invers proporțional cu conținutul de aur. Însă, datorită creșterii necontrolate a cheltuielilor ce intrau în compunerea prețului de cost al aurului, precum majorarea salariilor cu procente între 33 % și 82 %, a materialelor, a transportului, a energiei electrice (cu peste 52 % în 1940), suma ce a fost stabilită pentru vânzarea aurului în 11 aprilie 1940 a devenit la sfârșitul aceluiași an necorespunzătoare. De aceea, regimul de prime economice pentru încurajarea producției de aur, îndeosebi a celei provenite din prelucrarea minereurilor sărace, instituit prin Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 1725/1940 a fost mereu modificat și adus la zi în funcție de creșterea inflației⁹. Modificarea permanentă a valorii primelor pentru aurul produs, inflația și nesiguranța încasării banilor rezultați în urma vânzării aurului au încurajat în bună măsură contrabanda cu aur. Deși conștienți de riscul asumat, cei care aleseseră să se ocupe cu astfel de îndeletniciri au obținut venituri importante. La minele Societății „Mica” și ale altor exploatări din Munții Apuseni, precum cea de la Roșia Montană sau Băița, acest fenomen a afectat activitatea productivă, dar la Brad dimensiunile și consecințele au fost mai grave datorită cantităților mai mari de aur rezultate din exploatarea minereului, care era mai bogat decât în alte zone miniere.

Situația materială a fost problema cea mai acută a minerilor. Pentru că salariile nu le permiteau bunăstarea dorită, aurul sustras din mină putea fi o sursă suplimentară de venituri, care să le ofere un trai mai bun decât cel asigurat de remunerația primită. Menționăm că prețul aurului pe piața românească era cu

⁷ M.O. 1938.

⁸ M.O. 1944.

⁹ M.O. 1940; *Dare de seamă* 1940, p. 24.

mult mai mic în comparație cu cel de pe piața mondială. În anul 1921, de exemplu, un kg de aur se vindea în România cu 68.017 lei în timp ce pe piața engleză un kg de aur costa 86.300 lei¹⁰.

Așadar, prețul scăzut al aurului pe piața internă, lipsa unei legislații care să protejeze avutul național, refuzul Băncii Naționale de a plăti aurul cu prețul mondial au făcut ca mari cantități de aur să fie vândute prin contrabandă în străinătate¹¹. Dacă Legea minelor din 1924 și mai târziu cea a stabilizării monetației au rezolvat într-o anumită măsură problema prețului aurului, nu același lucru se poate spune despre cea a contrabandei cu aur.

Arhiva Societății „Mica” semnaleză începând cu anul 1923 o serie de furturi de aur din toate minele, la început mai rare, iar apoi tot mai frecvente. În august 1923, conducerea Societății „Mica” a primit mai multe scrisori anonime prin care erau denunțați minerii Dobra Lazăr, Oprean Ion, Golgoțiu Culiță, Iga Ioan că au furat aur din mina Musariu și cu banii obținuți și-au construit case, și-au cumpărat animale și haine scumpe¹². Reține atenția una dintre scrisori, de data aceasta semnată, în care semnatara cerea direcțiunii în schimbul denunțului făcut, scutirea de datoriile pe care le avea față de societate¹³. În 1924, acțiunile de sustragere a aurului din mine au devenit tot mai intense, descoperirea lor fiind făcută în urma scrisorilor, dar și a controlului mai riguros al minerilor la terminarea programului de lucru.

Cantitățile de aur furate variau în general între 1 gr și 1 kg. Cei care sustrăgeau aur din mină erau în majoritatea cazurilor angajați ai minelor, dar și membri ai familiilor lor, care după terminarea programului de lucru pătrundeau în mine prin guri de aerisire sau spărgând lacătele porților de intrare în mină. Modul de sustragere a aurului era foarte divers, mergând de la subtilizarea acestuia în bocanci, în haine, în vasele de hrană până în locurile cele mai intime¹⁴.

În general, măsurile împotriva minerilor care furau au fost destul de blânde, limitându-se uneori doar la simplele muștrări scrise sau verbale venite din partea conducerii. Cele mai des aplicate pedepse au fost concedierea definitivă sau temporară, degradarea, reținerile salariale pe perioade limitate¹⁵. Pentru că furturile de aur deveneau tot mai frecvente, conducerea societății a hotărât la sfârșitul anului 1929 introducerea procedurilor penale și condamnarea acuzaților¹⁶. Această hotărâre a fost pusă în practică mai târziu, când Codul penal *Carol al II-lea* și *Legea privind circulația metalelor prețioase* atenuau carența legislativă în

¹⁰ Dos. nr. 15/1920-1937.

¹¹ Rusu Abrudeanu 1933, p. 287.

¹² Dos. nr. 24/1923, f. 4.

¹³ *Ibidem*, f. 5.

¹⁴ Dos. nr. 26/1929, f. 32, 35-38, 52.

¹⁵ Dos. nr. 26/1926, f. 270-280, 330-333; dos. nr. 15/1931, f. 10, 12, 14-15.

¹⁶ Dos. nr. 26/1929, f. 4-7.

acest sens¹⁷.

După 1937, toate cazurile de furt de aur au fost instrumentate în justiție cu ajutorul acestor legi, pedepsele stabilite constând de acum înainte în privarea de libertate a celor care furau și amenda, indiferent de cantitatea de aur furată. Am făcut această mențiune pornind de la constatarea că în perioada anilor douăzeci mai cu seamă, a existat un raport între gravitatea faptei comise și pedeapsa primită: cu cât cantitatea de aur furată era mai mare cu atât se aplica o pedeapsă mai mare. Așa a fost cazul minerului Bedea Ioan care în august 1929 a sustras de la mina Musariu 1g de aur, fapt pentru care nu a primit nici o pedeapsă¹⁸. De asemenea, Avram Gheorghe pentru că a ascuns în buzunarul de la haină un semn de aur, a fost pedepsit cu degradarea de la postul de bărdaș la cel de răznar¹⁹. În schimb, David Ioan și Câmpean Ioan pentru 30 gr aur furat au fost “puși în libertate de lucru pentru totdeauna”. Desigur, au fost și situații în care pedepsele nu s-au aplicat, însăși conducerea Societății „Mica” cerând suspendarea urmăririi penale a celor care furau²⁰. Motivul pentru care societatea recurgea la acest compromis și tolera astfel de „îndeletniciri” era legat de faptul că prin concedierea sau privarea de libertate a celor care furau aur se reducea forța de muncă și implicit producția și veniturile. În afara metalelor prețioase (aur și argint), de la minele Societății „Mica” se mai sustrăgea dinamită, mercur, cărbune, fier, pirită și tot felul de obiecte specifice²¹. Pentru perioada 1937-1940, arhiva a înregistrat o sporire a furturilor, mai ales de aur, de la minele Societății „Mica”. Drept urmare, pe lângă aplicarea legii, se recurgea uneori și la promisiunea unor recompense bănești acelor care sesizau furturile. Aceste recompense variau între 2.000 și 3.000 lei, reprezentând contravaloarea unui salariu sau două, chiar, al unui muncitor²². Începând cu anul 1939, conducerea Societății „Mica” s-a confruntat cu problema imposibilității rezolvării mai multor cazuri datorită mobilizării pe front a celor care erau chemați în instanță²³. Această situație a durat până la sfârșitul războiului când au fost reluate procesele penale ale celor care supraviețuiseră. Tot atunci au fost adoptate instrucțiuni mai precise pentru percheziția minerilor la ieșirea din mină²⁴.

Măsurile de combatere a furtului și contrabandei cu aur au fost intensificate cu deosebire la minele brădene începând cu anul 1946, ca urmare a dispariției unei cantități de 23 kg aur de la secția de afinare. Vinovați în acest caz au

¹⁷ Scurtu - Buzatu 1999, p. 289.

¹⁸ Dos. nr. 26/1929, f. 38.

¹⁹ Dos. nr. 15/1931, f. 3.

²⁰ Dos. nr. 26/1929, f. 38, 52.

²¹ Dos. nr. 24/1929; dos. nr. 61/1939.

²² Dos. nr. 26/1929, f. 12, 30, 35-36; dos. nr. 68/1939; dos. nr. 101/1939.

²³ Dos. nr. 91/1939, f. 33-43, 45-47; dos. nr. 101/1939, f. 23; dos. nr. 10/1940.

²⁴ Dos. nr. 29/1941, f. 30-32; dos. nr. 120/1946, f. 12.

fost găsiți Dan Mihalcea și Valentin Nicolaescu, șeful secției de afinare, împotriva cărora a fost intentat un amplu proces penal derulat până în anul 1950. Dispariția celor 23 kg de aur și suspendarea din funcție a lui Nicolaescu a generat la minele brădene o puternică acțiune de protest a muncitorilor care vedeau în acuzarea și pedepsirea lui Nicolaescu o modalitate a conducerii de la „Mica” de a găsi cu orice preț un vinovat și de a da un exemplu. „Tulburarea spiritelor – se spunea într-un raport asupra situației create către Poliție – nu se datorează nici unei nemulțumiri a muncitorilor care n-au făcut revendicări asupra salariilor sau aprovizionării. Cererile lor sunt născute din instigarea celor care urmăresc să-și servească interesele personale. Unii dintre instigatori sunt chiar Valentin Nicolaescu – fostul șef al secției de afinare – și Traian Frânhie – un legionar – care trebuie deferiți justiției pentru a fi judecați de sabotaj”²⁵.

Deși adevărații autori ai furtului nu au fost descoperiți, Nicolaescu și Mihalcea au fost obligați să plătească societății suma de 3.211.736 lei, reprezentând contravaloarea cantității de aur dispărută. Cei doi au refuzat, fiind sprijiniți de muncitorii de la mina Barza și ai secției de afinare, care au organizat acțiuni de protest prin întreruperea lucrului, cerând imperios înlocuirea conducerii de atunci a societății cu Valentin Nicolaescu și Traian Frânhie (membru al Mișcării Legionare). Dar acțiunile lor au fost criticate atât de către conducerea societății cât și de către cea a sindicatului, iar susținătorii acuzaților sancționați prin rețineri salariale pentru absentarea de la lucru. Aceste măsuri au incitat, însă, și mai mult spiritetele, generând mai multe greve ale muncitorilor²⁶. O puternică mișcare protestatară s-a soldat cu agresarea fizică a șefului Uzinei de preparare de la Gurabarza, Nicolae Lăzărescu și a șefului exploatării Musariu, Traian Defranț²⁷. În această situație conducerea de la Brad a încercat aplanarea conflictelor, apelând la intervenția conducerii centrale, negând acuzațiile muncitorilor și întocmind un memoriu prin care afirma că „s-a ajuns în situație actuală datorită necunoașterii de către muncitori a stării generale din țară și a neîncrederii în reprezentanții lor de la conducere”²⁸.

O nouă grevă a fost declanșată la 1 aprilie 1947, muncitorii protestând împotriva disciplinei severe instituită de conducere și a măsurilor radicale de prevenire a cazurilor de furt de aur. Datorită virulenței protestatarilor ce refuzau intrarea în mină provocând o puternică dezorganizare a activității productive, Ministerul de Interne a hotărât la 24 aprilie închiderea temporară a minelor²⁹. Activitatea a fost reluată la 7 iunie, când a sosit la Brad, de la București, un comitet special pentru repunerea în funcțiune a minelor. Din comitet făceau

²⁵ Dos. nr. 30/1944, f. 2.

²⁶ Dos. nr. 100/1946, f. 75.

²⁷ Dos. nr. 48/1945, f. 204; dos. nr. 100/1946, f. 78.

²⁸ Dos. nr. 17/1946, f. 10.

²⁹ Dos. nr. 37/1947, f. 23.

parte Victor Melenciuc, Herbert Schmidt, Petre Ghițulescu. În baza mandatului acordat de Ministerul de Interne, comitetul a decis redeschiderea progresivă a minelor începând din 10 iunie, cu exploatarea Musariu cu un efectiv redus, care urma să fie sporit în zilele următoare. Fiecare angajat trebuia să semneze o declarație de desolidarizare de acțiunile greviste și de respectare strictă a regulamentului pentru manipularea minereului bogat, amalgamului și aurului și cel pentru percheziția în mină a personalului, de acceptare a percheziției corporale prin dezbrăcare la ieșirea din mină³⁰. Din punct de vedere tehnic, comitetul a decis alcătuirea unui proiect pentru punerea în valoare a zăcămintelor de minereu aurifer. Pentru a avea siguranța aplicării și respectării deciziilor adoptate, comitetul a instituit la Brad un corp de supraveghere în care au fost numiți, ca membri, Iosif Pizo și Lucian Iancu, acesta din urmă detașat de la Societatea „Petroșani”. Comitetul special pentru repunerea în funcțiune a minelor de la Brad a funcționat până la naționalizare, în 11 iunie 1948.

La un interval de o lună de zile după reluarea procesului de producție, comitetul îl informa pe Gheorghe Gheorghiu Dej, ministrul Industriei și Comerțului, asupra mersului activității și respectării deciziilor de către foștii greviști. Astfel, raportul comitetului prezenta cifre ale producției care au atins un procent de 110 % comparativ cu lunile ianuarie-aprilie 1947 și care se datorau eficacității măsurilor aplicate³¹. Cu toate acestea, frământările în rândul muncitorilor dar și furturile de aur nu au dispărut cu totul. În toamna anului 1947, au fost înregistrate unele agitații printre minerii de la Valea Arsului care invocau întârzieri în aprovizionare. De asemenea, muncitorii cereau renunțarea la perchezițiile corporale cu aparatul Röntgen ca fiind dăunătoare sănătății. Dar, Ministerul Industriei și Comerțului avea situația sub control și, ca urmare, până la naționalizare nu a mai fost înregistrată nicio acțiune de amploarea celei din vara toamna anului 1947. Secția de afinare a aurului a rămas închisă până în vara anului 1948, iar procesul intentat inginerilor Nicolaescu și Mihalcea s-a încheiat în 1950 cu respingerea acțiunii Societății „Mica”³².

Analiza aspectelor legate de raportul dintre valoarea comercială a metalului prețios și implicațiile sociale rezultate a evidențiat precaritatea prevederilor legale în domeniu. Acest fapt a favorizat accentuarea eludării legislative atât de către segmentul cel mai implicat în activitatea de producție, cât și de către cei care erau însărcinați cu vegherea asupra respectării normelor legale. Furtul de aur nu a fost un fenomen nou în perioada interbelică. Ceea ce considerăm că a caracterizat perioada interbelică, în acest sens, a fost intensitatea fenomenului.

³⁰ Dos. nr. 37/1946, f. 25. În acest sens a fost instalat un aparat Röntgen pentru controlul amănunțit a celor bănuiți a sustrage aurul din mină prin ascunderea în zonele intime ale corpului și care circula între exploatarea societății.

³¹ Dos. nr. 48/1947, f. 90-93.

³² Dos. nr. 66/1943, f. 153-159.

Această practică s-a perpetuat de-a lungul timpului datorită aceluiași cauze: sărăcia, necesitatea și ușurința suplimentării câștigurilor. Dar, în anii interbelici carența legislativă a fost cea care a întărit și extins fenomenul. Cu toate acestea și în ciuda scopului urmărit, câștigurile obținute prin furt și contrabanda aurului nu au stat, în majoritatea cazurilor, la baza edificării de averi fabuloase, ci s-au „evaporat” la jocurile de noroc, consumul de alcool sau vindecarea unor boli.

CRISTINA RIȘCUȚA

**GOLDSTEALING FROM MINES IN BRAD AREA
BETWEEN THE TWO WORLD WARS**

ABSTRACT

An issue that the entire gold industry had to deal with (becoming critical due to the significant financial fluctuations, particularly during the Second World War and afterwards), closely related to the production was the gold price which “affected – as the Chairman of the “Mica” Board of Directors, Ion Gigurtu stated at the presentation of the 1940 Activity Report - the profitability of the capital invested in the gold companies”. Setting of a fixed gold price and bonuses for the obtained gold production have always been major objectives for the gold mining companies. Disregarding of these issues led to the occurrence and „undisturbed” perpetuation of the gold smuggling phenomenon which facilitated the overseas sale of large amounts of precious metals at prices higher than those offered by the National Bank of Romania.

This situation was regulated in 1942 once the Mining Law was adopted; Article 82 of the law provided that the gold sale price was the world price. However, this regulation was not conclusive. The gold price was modified every 15 days by a Commission of the Ministry of Industry and Commerce. In 1929 only, on February 7, the Monetary Stabilization Law established a gold price close to the world price (Lei 111,111.111). In addition to the gold price stabilization, the State also considered the possibility to award bonuses intended to encourage the noble metal producers in developing the gold mining industry by investments particularly in exploration of new veins and development of new galleries. In 1936, pursuant to discussions held with the representatives of the Ministry of Industry and Commerce, the Council of Ministers decided that the National Bank of Romania should pay a bonus of 20 % of the gold value for each kg of fine gold delivered by the State Refining Office.

Abrevieri bibliografice

- Antonescu 1936 - Constantin Antonescu, „Contribuții la politica aurului românesc”, în *Miniera*, 3, 1936, p. 5-9.
Dare de seamă 1940 - Dare de seamă a Consiliului de Administrație către Adunarea generală a acționarilor S.A.R.M. „Mica”, Exercițiul 1940.
Dos. nr. 24/1938 - Arhivele Naționale. Direcția Județeană Hunedoara, fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 24/1938 (în continuare se va cita A.N.D.J.H.).
Dos. nr. 282/1947 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 282/1947.
Dos. nr. 24/1923 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 24/1923.

- Dos. nr. 26/1929 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 26/1929.
Dos. nr. 26/1926; dos. nr. 15/1931 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 26/1926; dos. nr. 15/1931.
Dos. nr. 26/1929 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 26/1929.
Dos. nr. 15/1931 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 15/1931.
Dos. nr. 26/1929 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 26/1929.
Dos. nr. 24/1929; dos. nr. 61/1939 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 24/1929; dos. nr. 61/1939.
Dos. nr. 26/1929; dos. nr. 68/1939; dos. nr. 101/1939 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 26/1929, f. 12, 30, 35-36; dos. nr. 68/1939; dos. nr. 101/1939.
Dos. nr. 91/1939; dos. nr. 101/1939; dos. nr. 10/1940 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 91/1939, f. 33-43, 45-47; dos. nr. 101/1939, f. 23; dos. nr. 10/1940.
Dos. nr. 29/1941; dos. nr. 120/1946 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 29/1941, f. 30-32; dos. nr. 120/1946, f. 12.
Dos. nr. 30/1944 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 30/1944.
Dos. nr. 100/1946 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 100/1946.
Dos. nr. 48/1945; dos. nr. 100/1946 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 48/1945; dos. nr. 100/1946.
Dos. nr. 17/1946 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 17/1946.
Dos. nr. 37/1947 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 37/1947.
Dos. nr. 37/1946 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 37/1946.
Dos. nr. 48/1947 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 48/1947.
Dos. nr. 66/1943 - A.N.D.J.H., fond *Societatea „Mica”*, dos. nr. 66/1943.
M. O. 1936 - *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 147 din 27 iunie 1936.
M. O. 1938 - *Monitorul Oficial*, partea a II-a, nr. 290 din 13 decembrie 1938.
M. O. 1944 - *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 74 din 20 martie 1944.
M. O. 1940 - *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 10 din 13 iulie 1940.
Rusu Abrudeanu 1933 - Ion Rusu Abrudeanu, *Aurul românesc. Istoria lui din vechime până azi*, București, 1933, p. 287.
Rișcuța 2001 - Cristina Rișcuța, „Unele aspecte privind activitatea la minele Societății «Mica»”, în *Cercetare și istorie într-un nou mileniu*, Galați, 2001.
Scurtu - Buzatu 1999 - Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, 1999.
Zarandul 1936 - *Zarandul*, nr. 23, 14 iunie 1936.

Cuvinte-cheie: contrabandă, furt de aur, interbelic, grevă, legea minelor, legislație, mineri, prejudicii, preț, protestatari.

Key words: contraband, gold stealing, interwar, strike, Mining Law, legislation, miners, prejudices, price, protesters.